

Η μεγάλη εθνική και οικονομική σημασία της αμυντικής βιομηχανίας¹

του Γεώργιου Μέργου²

«Η έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη συνολική ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας, δημόσιας και ιδιωτικής, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα εξέλιξης για ολόκληρη την οικονομία.»

Η Ελλάδα δεν απολαμβάνει σήμερα το αγαθό της ασφάλειας στο βαθμό που το απολαμβάνουν άλλες χώρες της Ευρώπης, παρά το γεγονός ότι έχει μεγάλες, συγκριτικά για το μέγεθός της, ένοπλες δυνάμεις και αμυντικές δαπάνες. Σημαντικός παράγων ασφάλειας και διπλωματικής ισχύος μιας χώρας είναι πάντα η στρατιωτικής ισχύς. Όχι κατ' ανάγκη η χρήση, αλλά η ύπαρξή της ως ικανότητα. Με δεδομένο το «έλλειμμα» ασφάλειας και τις τεράστιες αμυντικές δαπάνες, θα περίμενε κανείς ότι η χώρα μας θα είχε αναπτύξει μια υψηλού επιπέδου εγχώρια αμυντική βιομηχανία, που θα διασφάλιζε τα αμυντικά της συμφέροντα και συγχρόνως θα μείωνε τις δυσμενείς επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών.

¹ Δημοσιεύθηκε στο: «www.foreignaffairs.gr» και στο «<https://www.europeanbusiness.gr>»

² Ομότιμος Καθηγητής Οικονομικών Επιστημών, ΕΚΠΑ, πρώην Γενικός Γραμματέας, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Δυστυχώς, η υποβάθμιση της ελληνικής αμυντικής και της ναυπηγικής βιομηχανίας στα τελευταία τριάντα χρόνια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ότι έχει οδηγήσει σε ουσιαστικό εθελοντικό αφοπλισμό. Η επικράτηση της κομματικοποίησης και του συνδι-καλισμού στις δημόσιες αμυντικές βιομηχανίες, αλλά και η ουσιαστική πτώχευση των ναυπηγείων έχουν ως αποτέλεσμα να ευρίσκεται η χώρα σε μια κρίσιμη περίοδο αναταράξεων στη ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου χωρίς ισχυρή αμυντική και ναυπηγική βιομηχανία. Μερικές λαμπρές εξαιρέσεις επιχειρήσεων στον ιδιωτικό τομέα δεν αρκούν για να αλλάξει η μεγάλη εικόνα. Αυτή τη στιγμή η Ελλάδα υστερεί τεχνολογικά με συνέπεια να διαπραγματεύεται εξωπραγματικά συμβόλαια εξοπλιστικών προγραμμάτων, τα οποία ούτε αντέχει οικονομικά ούτε λύνουν το πρόβλημα της ασφάλειας σε βάθος χρόνου.

Η έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη συνολική ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας, δημόσιας και ιδιωτικής, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα εξέλιξης για ολόκληρη την οικονομία. Το θεσμικό / κανονιστικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1970, δεν μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στις ανάγκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και στις επερχόμενες εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Η ελληνική αμυντική βιομηχανία είχε ως σκοπό την επίτευξη ενός επιπέδου αυτάρκειας και αυτοδυναμίας, αλλά δεν μπόρεσε να σχεδιάσει, να αναπτύξει και να κατασκευάσει συστήματα, ούτε να εμβαθύνει τεχνολογικά σε διεθνείς συνεργασίες. Τα αντισταθμιστικά οφέλη ήταν εξαιρετικά περιορισμένα. Η εξαγωγική δραστηριότητα σχεδόν ανύπαρκτη, πλην ελαχίστων ιδιωτικών εξαιρέσεων. Σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο στασιμότητας, κινητήρια δύναμη αποδείχθηκε μόνο η ευστροφία και ευρηματικότητα ορισμένων ιδιωτικών επιχειρήσεων, κυρίως λόγω συγκυριών, και όχι ως αποτέλεσμα ευδοκίμησης σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάπτυξης και κρατικής στήριξης. Όλη αυτή η απραξία για την δραστική αναδιάρθρωση της αμυντικής βιομηχανίας, όταν οι συνθήκες ήταν ευνοϊκότερες, είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο να χαθεί πολύτιμος χρόνος αλλά να προδικάζει επίσης αρνητικά τη μελλοντική της πορεία.

Η έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης των ναυπηγείων Ελευσίνας, με την εξαγορά τους από αμερικανικό όμιλο και χρηματοδότηση μέσω του Διεθνούς Οργανισμού Οικονομικής Ανάπτυξης των ΗΠΑ (US International Development Finance Corporation / DFC), την οποία καλωσόρισαν οι εργαζόμενοι, σε αντίθεση με παλιότερες εποχές, είναι ένα εξαιρετικό δείγμα αλλαγής νοοτροπίας, αλλά και πρώτο βήμα και παράδειγμα για την ανάπτυξη της αμυντικής και ναυπηγικής βιομηχανίας. Η δήλωση του Πρέσβη Πάιατ ότι η Ελλάδα αποτελεί μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες της DFC στην Ευρώπη είναι ενθαρρυντική στην προοπτική αυτή και η

δυναμική συμπαραγωγή της επόμενης γενιάς φρεγατών της Ελλάδας στην Ελευσίνα αρκετά ελπιδοφόρα.

Οι δυνατότητες πλέον εξαντλούνται, εάν δεν προχωρήσουμε έστω και τώρα στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής για την δημόσια αλλά και την ιδιωτική αμυντική και ναυπηγική βιομηχανία. Η Ελλάδα σήμερα έχει μια χρυσή ευκαιρία αναδιάρθρωσης της οικονομίας και μετασχηματισμού του παραγωγικού της προτύπου. Κεντρικός μοχλός μετασχηματισμού του παραγωγικού ιστού πρέπει να είναι η μεταποίηση, ειδικότερα η βιομηχανία, με ένα εκ των πυλώνων την αμυντική και ναυπηγική βιομηχανία, δημόσια και ιδιωτική. Με ένα μακρόπνοο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης και μέσω αναδιοργάνωσης και συνεργασιών των επιχειρήσεων της αμυντικής βιομηχανίας, δημοσίων και ιδιωτικών, με πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και διεθνείς εταιρείες, μπορεί να επιτευχθεί ταχύτερη τεχνολογική γνώση, μείωση των επιχειρηματικών κινδύνων, ανάληψη από κοινού επενδύσεων και ισχυροποίηση της θέσης τους διεθνώς μέσω συνεργιών.

Η δημιουργία, δηλαδή, μιας σύγχρονης και ανταγωνιστικής διεθνώς αμυντικής και ναυπηγικής βιομηχανίας, δημόσιας και ιδιωτικής, εξασφαλίζει όχι μόνο την εθνική ασφάλεια, αλλά ταυτόχρονα συμβάλλει θετικά στην οικονομική μεγέθυνση και στην απασχόληση. Συγκεκριμένα, συμβάλλει στην τεχνολογική αναβάθμιση μεγάλου μέρους του παραγωγικού ιστού (με *technology spin offs*), βελτιώνει τις εξαγωγικές επιδόσεις και οι αμυντικές δαπάνες αποκτούν μια ισχυρή αναπτυξιακή δυναμική για την οικονομία.